

3 ДНЁМ БЕЛАРУСКАЙ НАВУКІ!

ГАЗЕТА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА ЎНІВЕРСІТЭТА ІМЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ

№ 2(1209)
ЧАЦВЕР,
26 студзеня
2012 г.
Выходзіць
два разы
ў месяц
Цана
дагаворная

Гомельскі ўніверсітэт

Газета
заснавана
ў верасні
1969 года

Ректорат, научно-исследовательский сектор университета горячо поздравляют преподавателей, научных сотрудников, аспирантов, магистрантов с Днем белорусской науки, желают неисчерпаемой энергии, вдохновения в труде и учебе, радости открытий, которые будут содействовать экономической стабильности и дальнейшему процветанию Республики Беларусь.

Научные исследования в университете выполняются на основе ежегодных тематических планов по 15 основным направлениям, которые соответствуют профилю выпускаемых специалистов и сформированы на основании Перечня приоритетных направлений фундаментальных и прикладных научных исследований Республики Беларусь.

В 2011 году ГГУ им. Ф. Скорины одним из первых в республике прошел аккредитацию в Государственном комитете по науке и технологиям Республики Беларусь и Национальной академии наук Беларуси в качестве научной организации.

Наука в университете представлена главным образом фундаментальными исследованиями. Вместе с тем, теоретические разработки находят практическое применение при выполнении заданий государственных научно-технических программ, а также заказов предприятий и организаций на основе хозяйственных договоров. В 2011 году из 165 тем, выполняемых университетом, фундаментальные исследования проводились по 119 темам, что составляет 72,1%. К прикладным относится 30 тем (18,2%), к научно-методическим – 16 (9,7%). По объему финансирования фундаментальные исследования примерно в три раза превышают прикладные.

Основная часть объема ассигнования приходится на бюджетную тематику, финансируемую Министерством образования Республики Беларусь. Это и задания государственных программ научных исследований, и отдельные проекты, и гранты аспирантов и студентов. В 2011 году ГГУ являлся исполнителем 64 заданий ГПНИ. Практически все проекты, получившие финансирование, являются комплексными: в их выполнении участвуют ученые как вузов, так и научных организаций НАН Беларуси.

С начала прошлого года был взят хороший старт, и реальный объем НИР составил почти 4,4 млрд руб. в сравнении с 2,8 млрд руб. за 2010 год. Ученые университета проявили активность при подаче материалов на конкурсы проектов Минобрнауки, БРФОИ, и это имело свои положительные результаты.

Университет поддерживает тесные отношения с Национальной академией наук Беларуси и другими научными и учебными центрами республики, стран ближнего и дальнего зарубежья – Японии, Китая, Кореи, Финляндии, Италии, России, Украины и др. На основе договоров о сотрудничестве выполняются совместные исследования по различным направлениям.

Большое внимание уделяется исследованиям историко-культурологических проблем региона. За последние пять лет было выполнено более 20 научно-исследовательских работ, по результатам которых ежегодно издаются монографии и фольклорные сборники.

Проводятся фундаментальные и прикладные научные исследования в области спорта высших достижений, детско-юношеского спорта. При университете успешно работают НИЛ «Физической культуры и спорта», олимпийских видов спорта, ведется консультирование и оперативное обеспечение учебно-тренировочной и соревновательной деятельности спортсменов национальных команд республики, сборных команд и спортивного резерва Гомельской области.

По решению Президента Республики Беларусь Национальным банком страны в 2011 году университету была выделена спонсорская помощь в размере 350 млн руб. для реализации научно-исследовательской работы по развитию аппаратно-программного комплекса для регистрации и анализа биомеханических параметров в системе «лодка – гребец» в гребле на байдарках и каноэ в естественных условиях.

В результате выполнения ГНТП «Управление лесами и рациональное лесопользование» в ряде лесхозов Гомельского ГПЛХО внедрены рекомендации по формированию и выращиванию смешанных дубовых насаждений Беларуси. Ожидаемый расчетный экономический эффект должен составить около 630 млн руб.

Во всех формах НИРС участвуют и студенты. В 2011 году на конференциях различных уровней ими прочитано 1902 доклада, опубликовано 1300 научных работ. На республиканский конкурс на лучшую студенческую научную работу по естественным, техническим и гуманитарным наукам было представлено 117 работ. По итогам конкурса двум авторам присвоены звания «Лауреат республиканского конкурса научных работ студентов 2010 года». Дипломами первой категории награждены 35 исследований, второй – 41, третьей – 19.

В настоящее время работает 32 студенческих творческих подразделения, 9 из них создано в 2011 году.

Несмотря на достаточно высокий уровень научных исследований, остаются нерешенными задачи, связанные с продвижением законченных разработок в производство, укреплением материально-технической базы науки, подготовкой научных кадров и др. Имеется существенный разрыв между высоким уровнем научных исследований и скромным количеством внедрений полученных результатов в производство. Хотелось бы верить, что спрос на исследования и разработки будет возрастать по мере улучшения экономической ситуации в стране.

В преддверии праздника благодарю всех, кто активно участвует в научной жизни университета, кто занимается организацией этого процесса, за хорошую работу и достойные результаты.

ИДЕЯ. ПОИСК. ОТКРЫТИЕ. Ориентация на успех

**О. ДЕМИДЕНКО,
проректор по научной работе,
д.т.н., профессор**

● Сформированные в университете 14 научно-педагогических школ ориентированы на приоритетные для страны научные направления. Их возглавляют ученые, известные не только в нашей республике, но и за ее пределами.

● Выставочная деятельность ГГУ осуществляется Региональным центром маркетинга. Основное число экспонатов защищено патентами, что свидетельствует об их мировой новизне и конкурентоспособности.

● За 2011 год подано 7 заявок на объекты промышленной собственности, получено 6 патентов.

● В 2011 году издано 25 монографий, 11 учебных пособий с грифом Министерства образования и других ведомств, 40 сборников научных трудов, 2431 статья в журналах и сборниках научных трудов, в т.ч. 264 – в зарубежных, 8 препринтов. Университет выступил инициатором и организатором 31 научной конференции, в том числе 13 студенческих.

● Подготовка научных работников высшей квалификации в университете ведется через докторантуру, аспирантуру и соискательство. В 2011 году защищено 15 кандидатских диссертаций и одна докторская.

Для обеспечения преемственности между уровнями образования проводится работа по созданию резерва специалистов высшей научной квалификации из числа наиболее талантливых студентов и магистрантов, имеющих склонность к научным исследованиям и подтвердивших способность самостоятельно работать в науке.

СЛОВОМ И ДУХОМ ЕДИНЫ

Архиепископ Гомельский и Жлобинский Аристарх и ректор Александр Владимирович Рогачев подписали Программу сотрудничества между ГГУ и Гомельской епархией Белорусской православной церкви на 2011–2014 годы.

Тесное взаимодействие духовенства со студенчеством длится уже не первый год. Организовываются встречи священнослужителей с первокурсниками, для них читается лекционный курс «История христианской культуры», традиционно на базе университета проводится пасхальная выставка «Свет православия». Звание «Почетный доктор ГГУ им. Ф. Скорины» получил Митрополит Минский и Слуцкий, Патриарший Экзарх всея Беларуси Филарет. Также почетным доктором университета стал и глава Русской православной церкви патриарх Алексий II.

– В последние годы сотрудничество получило новый импульс, – отметил ректор А.В. Рогачев. – Мы постоянно ищем новые формы, методы взаимодействия. И готовы работать даже по тем направлениям, которые не отражены в программе с целью воспитания молодежи, укрепления нашего духа.

Подобный документ в регионе принят впервые. Программа предусматривает духовно-нравственное просвещение студентов и повышение качества их профессиональной подготовки: проведение факультативного курса «Основы христианской культуры» с участием священнослужителей, организацию тематических конференций и семинаров, реализацию совместных волонтерских проектов и образовательных акций.

– Это очень важный шаг в воспитании всех нас, – прокомментировал архиепископ Гомельский и Жлобинский Аристарх. – Православная церковь всегда была со своим народом. Наука и религия всегда шли рядом.

В ходе встречи владыке Аристарху вручили Почетную грамоту и нагрудный знак «За адзнаку» университета за сотрудничество в области духовно-нравственного просвещения студенческой молодежи. В свою очередь архиепископ Гомельский и Жлобинский подарил ректору книги духовного содержания, которые займут достойное место среди просветительской литературы университета.

Елена МАРТЫНЕНКО.
Фото В. Чистика.

ВЛАСТЬ – ДЕЛО МОЛОДЫХ

Под таким названием финишировал конкурс, организованный отделом по делам молодежи Гомельского горисполкома. Студенты нашего университета представили достойные проекты.

Учащиеся, студенты, аспиранты предлагали авторские проекты по различным направлениям развития города. Экспертная группа, в которую входили представители отделов и управлений горисполкома и других заинтересованных организаций, оценивала актуальность работ и возможность их реализации.

25 лучших проектов вышли в финал, среди их авторов и ребята с экономического факультета ГГУ специальности «государственное управление». Студенты 5 и 4 курсов Вадим Макеев (3-е место в конкурсе), Алевтина Вороная, Кристина Ляхова и другие зачислены в кадровый резерв Гомельского городского исполнительного комитета. Кроме того, они вошли в состав Молодежного совета при горисполкоме. Теперь их закрепят за отделами, управлениями и службами горисполкома в качестве дублеров начальников структурных подразделений.

Е. ХОМИЧ.

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

Ректорат, общественные организации университета, коллектив математического факультета горячо поздравляют ассистента кафедры дифференциальных уравнений и теории функций ЕРМОЛЕНКО Юлию Александровну с утверждением Президиумом ВАКа Республики Беларусь в ученой степени кандидата физико-математических наук.

ДЗЕ ВЫСОКА СТАЇЦЬ НАВУКА, СТАЇЦЬ ВЫСОКА ЧАЛАВЕК

Аляксандр Уладзіміравіч РАГАЧОУ,
член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар хімічных навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі Рэспублікі Беларусь

Не ў кожнага чалавека атрымліваецца рэалізаваць сябе адразу ў трох сферах – навуковай, выкладчыцкай і грамадскай. Аднак рэктар ГДУ А.У. Рагачоў з гэтай задачай спраўляецца паспяхова.

На працягу доўгага часу наш універсітэт з'яўляецца адной з вядучых навучальных устаноў не толькі рэгіёна, але і ўсёй краіны. Гэта, у прыватнасці, вынік высокай навуковай актыўнасці выкладчыкаў і студэнтаў універсітэта.

Выкладчык вышэйшай школы адрозніваецца ад настаўніка найперш тым, што на ўласным прыкладзе павінен дэманстраваць захопленасць навукай і рэалізоўваць набытыя навыкі ў навуковых даследаваннях, – гаворыць Аляксандр Уладзіміравіч. – У гэтай справе не абыходзіцца без творчага мыслення і крэатыўнага падыходу. У нашай ВНУ прыкладам такога энтузіязму і зацікаўленасці з'яўляюцца калектывы фізічнага, матэматычнага і філалагічнага факультэтаў, якія лічацца аднымі з самых аўтарытэтных і ўплывовых не толькі ў вобласці, але і ў Рэспубліцы Беларусь. Прыемна адзначыць, што дзякуючы пастаяннаму навуковаму пошуку загадка кафедры алгебры і геаметрыі Леаніда Аляксандравіча Шамяткова заняты па прадметах праходзяць на высокім узроўні. На кожным факультэце, кафедры працуюць выкладчыкі, якія з'яўляюцца лідарамі ў навуковай і выкладчыцкай дзейнасці.

Паказчыкам ступені падрыхтаванасці нашых студэнтаў і навуковай кампетэнтнасці выкладчыкаў з'яўляецца той факт, што з кожным годам пашыраецца колькасць дамоўленасцей і пагадненняў, якія ГДУ заключае з замежнымі навучальнымі ўстановамі і навуковымі структурамі: універсітэтам Авернь Клермон-1 (Францыя), універсітэтам горада Сузукі (Японія), Нанкінскім універсітэтам навукі і тэхналогій і Сюйчжоўскім педагагічным універсітэтам (Кітай), фізічным факультэтам Стагольмскага ўніверсітэта (Швецыя) і шматлікімі іншымі. На сённяшні дзень падпісана 104 такія пагадненні. У віртуальнай прасторы дзейнічае рэйтынг ВНУ па колькасці выкарыстоўваемых спасылак на навуковыя матэрыялы, размешчаныя ў вядучых міжнародных навуковых выданнях, у якім наш універсітэт, дзякуючы высокай кваліфікаванасці выкладчыкаў, стабільна займае адно з вядучых месцаў.

2011 год для Аляксандра Уладзіміравіча ў навуковым плане быў вельмі плённы. Больш за 20 публікацый з'явілася ў вядучых часопісах, прысвечаных тонкаплёначным сістэмам на аснове палімерных і неарганічных матэрыялаў, сінтэзу складаных хімічных злучэнняў з актыўнай газавай фазы і распрацаваным метадам рэгулявання фізіка-хімічных уласцівасцей нана- і мікрагэтарэгенных сістэм, а таксама нанатэхналогіям.

Быць мэтанакіраваным, ставіць перад сабой сур'ёзныя задачы і прадуктыўна рэалізоўваць іх у будучым пры дапамозе набытых ведаў – не толькі пажаданне Аляксандра Уладзіміравіча сваім калегам, але і ўласны сакрэт поспеху.

Уладзімір Феліксавіч БАГІНСкі,
член-карэспандэнт НАН Беларусі, акадэмік Расійскай акадэміі прыродазнаўчых навук, доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар

Лес – скарбніца Беларусі, якую неабходна захаваць і памножыць. Ужо больш за 50 гадоў Уладзімір Феліксавіч Багінскі знаходзіць разнастайныя спосабы рашэння гэтай праблемы.

У апошні час навуковец вырашае пытанне, пастаўленае кіраўніцтвам краіны, – 30% спажывання газу замяніць выкарыстаннем

мясцовых прыродных рэсурсаў. Для гэтага неабходна правесці дакладныя разлікі па распаду драўніны і дынаміцы дрэвастояў, шукаць новыя рэзервы лесаўладкавання.

Вялікая праца выканана Уладзімірам Феліксавічам пры падрыхтоўцы кнігі «Комплексная прадуктыўнасць зямель лясной фанду». Праведзены разлікі і складзена табліца, якая дазваляе, напрыклад, пры забруджванні нафтай канкрэтнай плошчы лесу дакладна падлічыць страты, колькасць загубленай флоры. На старонках дапаможніка змешчана таксама і ўніверсальная табліца, пры дапамозе якой, улічваючы прыродную зону, можна вылічыць колькасць расліннасці, што расце побач з дрэвамі на адзін квадратны метр.

У.Ф. Багінскі актыўна ўдзельнічае ў навуковым жыцці Беларусі. На навукова-практычнай канферэнцыі «Лясныя рэсурсы», якая праходзіла ў Мінску напрыканцы мінулага года, ён выступіў з дакладам «Леса-сыравінны патэнцыял біяэнергетыкі Беларусі». Уласны погляд на шляхі развіцця лясной гаспадаркі выказаў на навуковым семінары, праведзеным нядаўна на базе Гомельскага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта імя П.О. Сухого.

Свае ідэі і распрацоўкі вучоны актыўна прадстаўляе на старонках аўтарытэтных міжнародных часопісаў.

Гомельшчына заўсёды славілася таленавітымі людзьмі. Сведчаннем высокіх навуковых дасягненняў з'яўляецца наяўнасць у рэгіёне вучоных, якія носяць пачэснае званне члена-карэспандэнта Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. У нашай вобласці іх сем, пяць – працуюць у ГДУ імя Ф. Скарыны. Дзейнасць вучоных скіравана не толькі на падрыхтоўку спецыялістаў высокай кваліфікацыі, але і на развіццё навукова-тэхнічнага патэнцыялу рэгіёна, вырашэнне вузкасцей спецыялізаваных праблем сусветнай навукі.

Кожны з іх прайшоў свой шлях да прызнання.

Анатоль Мікалаевіч СЕРДЗЮКОЎ,
член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар, лаўрэат прэміі акадэміка Ф.І. Фёдарова

Навуковую кар'еру Анатоль Мікалаевіч Сердзюкоў пачынаў з вучобы на фізіка-матэматычным факультэце Гомельскага педінстытута, пасля якога ў 1965 годзе паспяхова здаў іспыты ў аспірантуру пры Інстытуце фізікі Акадэміі навук БССР. У гэтай установе адоранага аспіранта падтрымалі такія вядомыя навукоўцы, як Ф.І. Фёдароў і Б.В. Бокуць. Цікава, што ў мінулым годзе, праз такі доўгі час, у сценах ГДУ прайшлі канферэнцыі, прысвечаныя юбілеям гэтых знакамітых вучоных.

– У канферэнцыі да 85-годдзя з дня нараджэння Б.В. Бокуця прынялі ўдзел навукоўцы з 10 краін. Доклады, якія яны прадставілі, былі структураваны па чатырох секцыях: «Оптыка і акустыка крышталю», «Тэорыя фундаментальных узаемадзеянняў», «Новыя матэрыялы і тэхналогіі» і «Аўтаматызацыя навуковых даследаванняў», – расказвае А.М. Сердзюкоў.

На гэтым форуме прафесар прадставіў да ўвагі калег 6 дакладаў па розных тэмах, частка з якіх пісалася ў сааўтарстве з выкладчыкамі ГДУ і Мазырскага дзяржаўнага педуніверсітэта імя І.П. Шамякіна.

– У апошні час займаюся распрацоўкай тэорыі па так званай цёмнай энергіі ў касмічнай прасторы, – дзеліцца суразмоўца. – Яна дапаможа рабіць больш дакладныя разлікі адлегласці зорак і сузор'яў, як унутры галактык, так і ва ўсім Сусвеце.

Навуковыя распрацоўкі і фізічныя тэорыі Анатоль Мікалаевіч прадстаўляе ў папулярных і аўтарытэтных міжнародных выданнях, такіх як «Gordon and Breach», «Фізіка элементарных часціц і атамнага ядра», «Крышталёграфія». Ён уваходзіць у склад рэдкалегіі ўкраінскага аптычнага часопіса.

Ключом ко всякой науке является вопросительный знак.

Оноре де Бальзак

Леанід Аляксандравіч ШАМЯТКОЎ,
член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі Рэспублікі Беларусь

Л.А. Шамяткоў, нягледзячы на міжнароднае прызнанне, неаднаразова адхіляў прывабныя прапановы вядучых навуковых цэнтраў свету і заставаўся ў Беларусі, накіроўваючы ўсе сілы на удасканалванне работы Гомельскай алгебраічнай школы. З 1962 года на гэтай ніве зроблена шмат.

– Прызнанне для навукоўца ў галіне тэарэтычных навук не выражаецца ў колькасці надрукаваных прац, – гаворыць прафесар. – Паказальным з'яўляецца той факт, што меркаванне вучоных нашай навуковай школы ўлічвае сусветнае навуковае таварыства. На міжнародных форумах мы выступаем з пленарнымі дакладамі, уваходзім у склад праграмных камітэтаў канферэнцый, рэдкалегій ўплывовых міжнародных выданняў, такіх як «Паўднёва-усходне-азіяцкі матэматычны часопіс», «Еўрапейска-азіяцкі матэматычны часопіс», «Індыйскі матэматычны часопіс», «Алгебра і дыскрэтная матэматыка».

За гэты час наладжаны трывалыя творчыя сувязі з замежнымі навукоўцамі і ўніверсітэтамі Расіі, Германіі, Вялікабрытаніі, Іспаніі, Італіі, Францыі, Кітая, Іарданіі. У многіх з гэтых навучальных устаноў сёння працуюць вучні Леаніда Аляксандравіча. У 2002 годзе кітаец Го Вэньбін абараніў у Гомелі доктарскую дысертацыю і зараз узначальвае ўласную навуковую школу ва ўніверсітэце горада Хефэй (Кітай). У мінулым годзе іарданскаму вучню Леаніда Аляксандравіча Аль-Шаро Халяду, які скончыў аспірантуру матэматычнага факультэта ГДУ, прысвоена навуковая ступень прафесара.

Пошук новага слова ў навуцы – адна з прыярытэтных задач Гомельскай алгебраічнай школы. Але не галоўная. Вызначальнай для калектыву матэматычнага факультэта з'яўляецца падрыхтоўка кадрў вышэйшай кваліфікацыі. Яны перадаюць свае веды студэнтам, якія стануць кваліфікаванымі тэхнолагамі, інжынерамі, праграмістамі.

Для падтрымкі адоранай моладзі на кафедры алгебры і геаметрыі ГДУ створана студэнцкая навукова-даследчая лабараторыя, якая ў 2009 годзе атрымала прэзідэнцкі грант і пачынаючы навукоўцы маюць магчымасць працаваць і весці даследаванні, выкарыстоўваючы самую сучасную тэхніку. Аднак на сваіх занятках Леанід Аляксандравіч аддае перавагу правераанай часам тэхналогіі – разважанню. А паказчыкам яе эфектыўнасці з'яўляюцца лічбы: сярод вучняў Л.А. Шамяткова 33 кандыдаты фізіка-матэматычных навук, 11 дактароў навук і прафесараў.

Рыгор Рыгоравіч ГАНЧАРЭНКА,
член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар біялагічных навук, прафесар

З навукай так ці інакш Рыгор Рыгоравіч звязаны ўжо каля 40 гадоў. З іх амаль тры дзесяцігоддзі аддадзена працы ў Інстытуце лесу і на біяфаку ГДУ.

Праведзеныя пад яго кіраўніцтвам даследаванні далі магчымасць стварыць тэхналогіі малекулярна-генетычнага аналізу для іглічных парод – хвой, елак, піхт і лістоўніц – былога СССР па 25–30 генах, вырашыць шэраг праблем, якія адносяцца да сістэматыкі і эвалюцыі раслін, даць інтэгральную ацэнку стану генетычных рэсурсаў 24 відаў іглічных раслін і насякомых-шкоднікаў, пабудаваць генетычныя карты асноўных лесастваральных іглічных Усходняй Еўропы. На падставе распрацаванай вучоным тэст-сістэмы дадзена ацэнка генетычным наступствам катастрофы на ЧАЭС.

Генныя тэхналогіі, распрацаваныя ў Гомелі, і вынікі даследаванняў, апублікаваныя ў шматлікіх артыкулах, манарграфіях, знайшлі шырокае прымяненне і афіцыйнае прызнанне ў навуковых колах далёкага і блізкага замежжа. За сфарміраванай пад кіраўніцтвам Р.П. Ганчарэнка Беларускай школай малекулярнай і папуляцыйнай генетыкі замацавалася навуковае лідарства ў галіне лясной генетыкі. За 25 гадоў яе існавання падрыхтаваны 3 дактары і 11 кандыдатаў навук, больш 20 спецыялістаў-генетыкаў для краін блізкага і далёкага замежжа.

Створаная вучоным навукова-педагагічная школа ў Гомелі стала кужыні генетычных кадрў. Сярод вучняў Рыгора Рыгоравіча – начальнік вучэбна-метадычнага ўпраўлення ГДУ к.б.н. А.В. Крук, загадчык лабараторыі і кафедры д.б.н. А.Я. Падутаў, к.б.н. М.С. Лазарава, А.Я. Сілін. Прафесарам Гомельскага педінстытута з'яўляецца яшчэ адзін вучань – генетык доктар навук У.У. Патэнка. Навуковыя падраздзяленні на Украіне і ў Кыргызстане ўзначальваюць кандыдаты навук Раман Валасянчук і Нурудун Абдыганыеў. У прэстыжнай генетычнай лабараторыі Кембрыджскага ўніверсітэта працуе Ігар Емяльянаў, які першым сярод аспірантаў Р.П. Ганчарэнка абараніў дысертацыю.

У апошнія гады вучоны разам з маладымі генетыкамі ГДУ пры садзейнічванні нямецкіх і новасібірскіх калег паспяхова пачаў праводзіць даследаванні ў галіне геномікі і малекулярна-генетычнай паразіталогіі – самых сучасных накірункаў у сусветнай біялагічнай навуцы.

Матэрыялы падрыхтавала Яніна ШАПАВАЛ. Фота У. Чысціка.

Успехи науки – дело времени и смелости ума. (Вольтер)

• Стипендиаты и лауреаты

ПА ЎСІХ ПРЫКМЕТАХ – ДОБРЫ ЧАЛАВЕК

Вы не верыце ў прыкметы, але пляюце праз левае плячо, калі дарогу перабегла чорная кошка, і шклянка разбіваецца абавязкова «на шчасце». Гэта пацвярджае, што ў нашым цывілізаваным стагоддзі працягваюць існаваць прыкметы і павер'і. Разам з тым яны – частка народнай культуры, духоўнай спадчыны беларусаў. І вывучаць гэтую спадчыну вельмі цікава, сцвярджае Алена Аляксандраўна Кастрыца, дацэнт кафедры беларускай культуры і фалькларыстыкі.

Сённяшняя размова пра Алену Аляксандраўну не выпадковая. Ёй прысуджана стыпендыя Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на 2012 год як таленавітаму маладому вучонаму. А.А. Кастрыца ўпершыню глыбока і сістэматызавана даследавала прыкметы і павер'і, іх адметныя рысы і вобразную сімволіку. Матэрыялы, зафіксаваныя ў палявых экспедыцыях на тэрыторыі Гомельшчыны, атрымалі навуковую распрацоўку і выкарыстоўваюцца ў вучэбным працэсе не толькі нашага ўніверсітэта, але і іншых адукацыйных устаноў рэспублікі.

Атрыманыя вынікі апублікаваны ў манаграфіі і вядучых навуковых выданнях, апрабаваны на міжнародных канферэнцыях, прызнаны навуковай грамадскасцю ў нашай краіне і за яе межамі.

Алена Аляксандраўна скончыла філалагічны факультэт ГДУ і аспірантуру пры ДНУ «Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору» НАН Беларусі. Пяты год плённа працуе ва ўніверсітэце: прымала ўдзел у распрацоўцы шматлікіх навуковых праграм і тэм, з'яўляецца сааўтарам праектаў, зборнікаў, кніг, прысвечаных даследаванню традыцыйнай духоўнай спадчыны Гомельшчыны.

А.А. Кастрыца нестандартна падыходзіць да правядзення заняткаў, выкарыстоўвае інавацыйныя метады і прыёмы. Яна добры куратар, якога паважаюць і любяць студэнты.

Толькі цёплыя словы чуюцца з вуснаў калег у адрас маладога вучонага і сціплага чалавека.

Загадчык кафедры беларускай культуры і фалькларыстыкі Валянціна Станіславаўна Новак памятае Алену надзвычай творчай студэнткай: «Ужо тады яна валодала асновамі напісання навуковай работы, выяўляла цікавасць да фальклорных матэрыялаў. Пасля першай сваёй экспедыцыі Алена адчула асалоду ад працы з інфарматарамі, вясковымі людзьмі, натхнілася іх народнай мудрасцю. Гэта, напэўна, і паслужыла зараджэннем яе навуковых інтарэсаў.

Яна – чалавек мяккі, добразычлівы, неканфліктны, імкнецца заўсёды дапамагчы. З ёй лёгка ладзіць любую справу, грунтоўная ў сваёй падрыхтоўцы, валодае шырокай эрудыцыяй».

Дарэчы, Алена Аляксандраўна менавіта Валянціну Станіславаўну лічыць навуковым натхняльнікам і лепшым дарадчыкам у даследчыцкай справе.

Алена МАРТЫНЕНКА.

ЧТОБ РЕБЕНКУ УМНЫМ СТАТЬ, НАДО ПРАВИЛЬНО ДЫШАТЬ

Лауреатом областного конкурса молодых ученых и специалистов на присуждение ежегодных премий облисполкома за 2011 год стал преподаватель кафедры физического воспитания и спорта ГГУ Евгений Владиславович ОСИПЕНКО. Его работа «Коррекция физического состояния детей и подростков, проживающих в экологически неблагоприятных условиях, средствами физического воспитания» отмечена как одна из лучших в конкурсном разделе, охватывающем прикладные разработки в области общественных, гуманитарных, сельскохозяйственных и медицинских наук.

Евгений Владиславович Осипенко разработал методику дыхательных упражнений для детей младшего школьного возраста. Уникальность этой работы в том, что она объединяет четыре подобные методики и адаптирована специально для младших школьников.

Правильно дышать нужно всем: певцам, дикторам, учителям, спортсменам и особенно детям. Для того чтобы хорошо переносить умственные и физические нагрузки, особенно в экологически неблагоприятных регионах после чернобыльской катастрофы. Правильное дыхание – это лучшая профилактика многих заболеваний, поэтому нужно учить детей им управлять, и не только на уроках физкультуры. Дыхательные упражнения, сделанные до или после любого урока, повышают

работоспособность и умственную активность ребят.

Именно эту мысль и положил в основу своей разработки Евгений Владиславович. Его авторская методика комплексной дыхательной гимнастики уже работает и приносит плоды в школах № 7 и 28 г. Гомеля, хотя взять ее на вооружение и в 47-й школе.

Е.В. Осипенко – автор компьютерной программы «Mental Working Capacity», которая зарегистрирована в реестре Национального центра интеллектуальной собственности Республики Беларусь. В ближайшее время должна увидеть свет монография молодого ученого «Автоматизированная методика оценки умственной работоспособности школьников».

Е. ХОМИЧ.
Фото В. Чистика.

Истинная и законная цель всех наук состоит в том, чтоб наделять жизнь человеческую новыми изобретениями... (Фрэнсис Бэкон)

ПАТЕНТЫ ВЫСОКОЙ ПРОБЫ

Как известно, самый твердый материал в мире – это алмаз, и его использование человеком в научно-технических целях – удовольствие весьма дорогостоящее. Но ученые нашли способы выращивания искусственных алмазов, пришедших на смену природному минералу. Тем не менее, дерзновения научной мысли приводят к еще более удивительным открытиям и результатам.

образуются мелкодисперсные алмазные вкрапления в углеродной матрице. Они и увеличат ресурс работы изделия при соответствующей обработке с помощью вакуумно-плазменного синтеза. Покрытие, нанесенное таким способом на любой инструмент – сверло, резец, а также штамп, многократно повысит их износостойкость, увеличит ресурс работы.

Разработанные нашими учеными технологии запатентованы и успешно применяются в области промышленной электроники, машиностроения. Заключение договоров и выполняются прикладные проекты для ОАО «Интеграл», Речицкого метизного завода, авиационного ремонтного завода в г. Барановичи, БМЗ и ряда других предприятий республики.

Еще одна область, в которой сотрудники лаборатории плодотворно ведут научный поиск, – медицинская. Вместе с учеными Гомельского медуниверситета впервые не только в Беларуси, но и странах СНГ, они начали комплексную работу по приданию перевязочным материалам, медицинскому инструментарию, имплантатам антибактериальных свойств. С помощью применения нанотехнологий разработаны органические композиционные покрытия с такими компонентами, как антибиотики и наночастицы серебра. На изобретение получен патент, в скором времени начнутся и клинические испытания.

Слаженный коллектив лаборатории – в постоянном творческом поиске. А он приносит успех тогда, когда каждый стремится идти вперед, к новым вершинам. Доказывают это не словом, а делом ее научные сотрудники Д. Пилипцов и Д. Горбачев, подготовившие к защите кандидатские диссертации. Здесь же работают, проводят свои научные исследования аспиранты Лю Чжубо и Чжоу Бин (на снимке с зав. лабораторией Н.Н. Федосенко) из Нанкинского университета науки и технологий (КНР), с которым ГГУ заключил договор о сотрудничестве. Наши молодые исследователи уверенно заявляют о себе и на международном уровне. По программе обмена между ГГУ и университетом Шиуока (г. Хамамата, Япония) аспирант Игорь Рязанов закончил аспирантуру и защитил диссертацию в Стране восходящего солнца. В данный момент там работает и готовится к защите своего исследования Роман Бекаревич.

В лабораториях оказываются платные услуги по ионно-плазменной модификации изделий и нанесению износостойкого алмазоподобного покрытия, восстановлению и обработке деталей методом импульсной лазерной наплавки

Т. НИКОЛАЕВА.
Фото В. Чистика.

ПО ВЕРНОЙ ТРАЕКТОРИИ

Сегодня нас уже не удивляют уникальные свойства излучения лазера. Они используются в различных отраслях промышленности, науки и техники, а также в быту, начиная с чтения и записи компакт-дисков и заканчивая исследованиями в области управляемого термоядерного синтеза.

На снимке: сотрудники лаборатории за разработкой новых оптико-электронных систем управления лазерным лучом.

Фото В. Чистика.

Коллектив НИЛ «Лазерные технологии обработки материалов» на протяжении многих лет успешно работает над применением лазеров в промышленной сфере. Техническая оснащенность лаборатории позволяет вести здесь научно-исследовательские, опытно-конструкторские работы по госпрограммам, договорам с предприятиями и внедрять разработки в производство.

Актуальность проводимых исследований определяется практической необходимостью разработки новых технологий, востребованных реальным сектором экономики (в частности, авиационной промышленностью) и постоянно растущими требованиями к качеству обработки поверхностей деталей, наиболее подверженных износу, имеющих сложную конфигурацию и т.д.

Мы разрабатываем лазерные системы формирования пучков специальной геометрии с изменяемыми пространственно-временными и энергетическими характе-

ристиками, которые используются в технологических целях, – рассказывает научный руководитель лаборатории В.Н. Мышковец. – Ищем новые способы обработки материалов лазерным излучением для закалки, сварки, резки металлических и неметаллических изделий, их гравировки, лезирования.

Подтверждением сказанного служат внедренные в прошлом году ноу-хау физиков университета. По заказу ОАО «558 Авиационный ремонтный завод» г. Барановичи ими изготовлена лазерная технологическая установка для сварки металлов и сплавов, выполнены разработки по повышению износостойкости деталей военной техники для войсковой части 63604 г. Гомеля. Они приносят экономический эффект при восстановлении, изготовлении деталей и узлов авиационной и артиллерийской техники.

Многие разработки НИЛ ГГУ запатентованы в Беларуси, ближнем зарубежье, и ее сотрудники намерены оставаться на высокой траектории научных результатов и в дальнейшем. А в ближайших планах – совместная работа с РНИУП «Луч», заводом «Модуль» ОАО «Коралл».

Т. НИКОЛАЕВА.

Удостовериться в этом довелось в НИЛ «Физикохимия и технологии микро- и наноразмерных систем», которой руководит член-корреспондент НАН Беларуси, доктор химических наук, профессор А.В. Рогачев. В 2011 году ее коллектив стал победителем конкурса на лучший инновационный проект года в области наноматериалов и нанотехнологий, за разработку технологии нанесения композитных покрытий на основе углерода удостоен диплома I степени и золотой медали Петербургской технической ярмарки.

Суть инновационного проекта, получившего высокую оценку, понять несложно даже несведущему в тонкостях физики и химии человеку. Заведующий лабораторией к.т.н., доцент Н.Н. Федосенко берет в руки простой карандаш.

– Смотрите, его стержень – это обычный графит, тот же углерод, и его легко сломать. Но если при определенных технологических параметрах воздействовать на графит энергетическими потоками – лазерным излучением, заряженными частицами,

Асоба

ШТО МНЕ
НАКАНАВАНА
ЛЁСАМ...

Свой юбілей адзначыла доктар філалагічных навук, прафесар загадчык кафедры беларускай мовы Аляксандра Аляксандраўна Станкевіч.

лістыкі і культуры маўлення, методыкі выкладання лінгвістычных дысцыплін у вышэйшай навучальнай установе. Прафесар А.А. Станкевіч – аўтар 250 публікацый, у тым ліку манаграфій, падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў з грыфам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, шматлікіх артыкулаў.

Сёння можна гаварыць пра вялікую навуковую школу А.А. Станкевіч. Яна творча і натхнёна кіруе даследаваннямі аспірантаў па актуальных пытаннях беларускага мовазнаўства. Яе аспіранты ўдастоіліся стыпендыі Урада Рэспублікі Беларусь і гранта Фонда фундаментальных даследаванняў за ўдзел у конкурсе маладых вучоных.

Аляксандра Аляксандраўна ўзначальвае створаны ў 2002 годзе пры нашым ўніверсітэце Навукова-даследчы інстытут гісторыі і культуры ўсходнеславянскіх народаў, які паспяхова займаецца вывучэннем матэрыяльнай і духоўнай спадчыны Усходняга Палесся.

А.А. Станкевіч была дэлегаткай з'езда славянскіх народаў Беларусі, Расіі і Украіны, што праходзіў у Маскве, II з'езда настаўнікаў Рэспублікі Беларусь, выбіралася дэлегаткай I з'езда вучоных Рэспублікі Беларусь. Дзяржава высока ацаніла працу беларускага вучонага, педагога. Аляксандра Аляксандраўна з'яўляецца членам-карэспандэнтам Беларускай акадэміі адукацыі. За плённую навуковую, педагогічную і грамадскую дзейнасць неаднаразова ўзнагароджвалася Граматамі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, а ў 1999 годзе ўдастоена медаля Францыска Скарыны.

За ганаровымі званнямі бачыцца не толькі прызнанне заслуг лінгвіста, педагога, імя якога вядома за межамі роднай краіны. За імі – дзесяцігоддзі настойлівай, упартай працы, шчырае ўлюбёнасць у сваю справу, бо ёй пашчасціла знайсці сапраўднае прызвание. «Лічу, што ў жыцці мне пашанцавала, – гаворыць Аляксандра Аляксандраўна. – Я літаральна з першых крокаў палюбіла сваю працу. Яна мяне жывіць, дае сілы і радасць. Гэта маё, тое, што мне было наканавана лёсам...»

Талент, кампетэнтнасць, глыбокая эрудыцыя арганічна спалучаюцца ў асобе гэтай жанчыны з унутранай далікатнасцю. Яна надзвычай сціпла чалавек, мудры кіраўнік, бліскучы аратар, якога можна слухаць бясконца (як тут не ўспомніць радкі Л. Дранько-Майсюка: «У Вашым голасе квітнеюць астры...»), цікавы і глыбокі суразмоўца, любімая дзецьмі і ўнукамі маці і бабуля. Годна, упэўнена ідуць па дарозе жыцця, гарманічная ў сваёй знешняй і ўнутранай прыгажосці, яна натхняе ўсіх на новыя творчыя здзяйсненні.

Калектыў кафедры беларускай мовы.

Молодые умы

НА ЮРФАКЕ
«ЧАС СУДА»

Студенты юрфака теперь не только присутствуют на судебных заседаниях, но и примеряют на себя роли обвинителя, защитника, судьи.

Администрация университета оказала студенческой учебно-научной лаборатории «Юридическая клиника» неоценимую помощь, выделив аудиторию и оборудовав ее под учебный зал судебных заседаний.

Студенты «Юридической клиники» работают по делам реальных клиентов под тщательным контролем адвоката Н.В. Гальчани и практикующих юристов-преподавателей факультета Л.П. Васильевой, А.В. Пасынкова, А.Н. Мохорева. Клиницисты оказывают правовую помощь малоимущим и иным социально незащищенным слоям населения. При этом ребята учатся технике интервьюирования, проведению переговоров, соблюдению этических норм.

Среди выпускников юридического факультета много состоявшихся судей, прокуроров, адвокатов, работников правоохранительных органов. Учебный зал судебных заседаний поможет еще эффективнее подготовить ребят к практической деятельности.

К. ШУСТОВ,
куратор СУНЛ «Юридическая клиника».

МУЗЕЙ ВОЗВРАЩАЕТСЯ

Музей природы вернется в стены биологического факультета.

Часть изготовлению чучел, художественному оформлению трофеев охоты и рыбалки, работе с

природными материалами; общефакультетское объединение СНИЛ кафедр лесохозяйственных дисциплин, ботаники и физиологии растений, зоологии и охраны природы. Это придаст новый импульс научной деятельности студентов.

Возглавит подразделения научный руководитель СНИЛ «Леса Беларуси» кафедры лесохозяйственных дисциплин доцент А.Е. Падутов. По его словам, переезд музея уже начался и производится формирование лаборатории-мастерской.

Студенты факультета с нетерпением ждут окончания сессии, чтобы приступить к исследовательской работе.

В конце 70-х годов прошлого столетия силами сотрудников и студентов биофака был создан музей. Его экспонаты в начале 2000-х перевели в кинотеатр «Юбилейный». Это решение оказалось не совсем удачным, так как студенты появлялись там только во время экскурсий.

Теперь музей природы снова переедет на биологический факультет. Для него выделены и отремонтированы помещения. Но это не просто перенос экспонатов. Организовываются новые учебно-научные подразделения: «Музей-лаборатория» для занятий и исследований; лаборатория-мастерская «Трофейное дело», где студентов будут обу-

ученым руководителем СНИЛ «Леса Беларуси» кафедры лесохозяйственных дисциплин доцент А.Е. Падутов. По его словам, переезд музея уже начался и производится формирование лаборатории-мастерской.

Студенты факультета с нетерпением ждут окончания сессии, чтобы приступить к исследовательской работе.

ПРИЗНАНИЕ
ТАЛАНТОВ

Представители экономического факультета заняли второе общекомандное место на I Международном студенческом научном форуме региональных университетов «Студенческая научная зима в Бресте – 2011» и награждены дипломом.

Организаторами мероприятия выступили Министерство образования Республики Беларусь, Брестский государственный технический университет, студенческое научное экономическое объединение «ЭКОМ».

В работе форума приняли участие студенты из разных стран, продемонстрировавшие высокий творческий потенциал, стремление к профессиональному и научному росту.

Делегацию нашего университета возглавила к.э.н., доцент кафедры финансов и кредита Людмила Васильевна Федосенко, которая была членом жюри.

Программа форума включала пленарное заседание, круглый стол – конкурс идей и предложений под девизом «Если бы я был директором, министром...», олимпиаду по специальности «Бухгалтерский учет, анализ и аудит» и «Финансы и кредит», работу секций.

С докладами выступили студенты специальности «Финансы и кредит» и «Бухгалтерский учет, анализ и аудит» Константин Соловей (гр. ФК-3), Наталья Климова, Екатерина Брель (гр. ФК-4), Елена Лукашева, Наталья Рахубо, Марина Старостенко (гр. БУ-5).

В личном зачете Наталья Климова заняла второе место по итогам участия в секционных заседаниях «Актуальные направления развития финансово-кредитной сферы экономики». Марина Старостенко и Наталья Рахубо завоевали на олимпиаде второе и третье места соответственно по специальности «Бухгалтерский учет, анализ и аудит».

(Наш корр.).

АД ГИПОТЭЗЫ –
ДА АДКРЫЦЦЯ

Напярэдадні Дня навукі ў гімназіі № 71 г. Гомеля адбылася XI гімназічная навукова-практычная канферэнцыя навучэнцаў «Пазнанне свету: ад навуковай гіпотэзы – да адкрыцця».

У яе рабоце прынялі ўдзел вучні 5 – 11 класаў. Навуковыя даклады, прадстаўленыя на 6 секцыях, сваёй актуальнай і разнастайнай тэматыкай, цікавым зместам і першымі самастойнымі адкрыццямі сведчаць, што ў гімназіі рыхтуюць творчых, ініцыятыўных будучых спецыялістаў.

Такія штогадовыя здабыткі маладых даследчыкаў магчымы дзякуючы існаванню ў гімназіі навукова-даследчага таварыства «Веди» (вера, единство, движение, интеллект), якое працуе пад кіраўніцтвам няўрымслівага настаўніка беларускай мовы і літаратуры Н.М. Марчанкі і пры непасрэднай дапамозе ініцыятыўнага намесніка дырэктара гімназіі К.П. Грышаевай. А яшчэ гэта вялікая праца і дапамога настаўнікаў-прадметнікаў, якія з'яўляюцца натхняльнікамі і непасрэднымі кіраўнікамі навукова-даследчай работы гімназістаў.

Сувязь гімназічнай і ўніверсітэцкай навукі ажыццяўлялася праз удзел у рабоце журы выкладчыкаў ГДУ імя Ф. Скарыны: д.ф.н., прафесара кафедры беларускай мовы В.А. Ляшчынскай (секцыя філалогіі) і к.э.н., дацэнта дэкана эканамічнага факультэта У.А. Шчэпава (секцыя дакладных навук). Выкладчыкі зрабілі шэраг карысных заўваг у справе арганізацыі навукова-даследчай работы ў гімназіі і пажадалі далейшых поспехаў.

ГОМЕЛЬСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
ЎНІВЕРСІТЭТ
ІМЯ Ф. СКАРЫНЫ

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне вакантных пасадаў на 5-гадовы тэрмін па кафедрах:

- беларускай культуры і фалькларыстыкі – дацэнта;
- камерцыйнай дзейнасці і інфармацыйных тэхналогій у эканоміцы – прафесара;
- рускага, агульнага і славянскага мовазнаўства – асістэнта;
- гісторыі Беларусі – дацэнта.

Тэрмін падачы заяў – не пазней 1 месяца з дня апублікавання паведамлення.

Заявы накіроўваюцца па адрас: 246019, г. Гомель, вул. Савецкая, 104.

РЭКТАРАТ.

Наш адрас: 246019, г. Гомель, вул. Савецкая, 104, пакой 2-14. Тэл. 60-30-71. E-mail: rggu@gsu.by

Зарэгістравана ў Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусь 27 студзеня 2010 г. Рэгістрацыйны № 1110. РЭДАКТАР Тамара ДУБЯК

Газета набрана і сверстана на настольно-издательском комплексе ИВЦ ГТУ, отпечатана на ОАО «Полеспечать», г. Гомель, ул. Советская, 1. Ответственность за качество печати несет ОАО «Полеспечать». Качество печати соответствует качеству оригиналов заказчика.

Аб'ём 1 друк. арк.
Тыраж 1.000 экз.
Заказ 4023.
Падпісана да друку 24 студзеня ў 10.00.

I ISSN 2077- 1053

